

MEHDİ HƏZİYEV
Bakı Biznes Universiteti
mehdi.hazhiyev@gmail.com
Ünvan: Lütfi Zadə küçəsi, məhəllə 2348

**AZƏRBAYCAN BEYNƏLXALQ BANKININ MÜHÜM MÜHASİBAT
UÇOTU SİYASƏTLƏRİ VƏ AUDİT METODİKASININ
QIYMƏTLƏNDİRİLMƏSİ**

XÜLASƏ

Azərbaycan Beynəlxalq Bankının mühasibat uçotu siyasətləri və audit metodikası, effektivlik və şəffaflığı təmin etmək üçün əhəmiyyətli bir rola sahibdir. Bankın dəqiq hesabat və risk idarəetmə tədbirləri, maliyyə əməliyyatlarını daima nəzarətdə saxlamağa kömək edir. Mühasibat siyasətləri, şəffaflıq və etibar prinsiplərinə əsaslanaraq, müştərilər və paydaşlar arasında güvəni təmin edir. Audit metodikası, müstəqil auditorların effektivliyini və müasir texnologiyalardan istifadəni təmin edir. Bu strukturların qiymətləndirilməsi, bankın maliyyə sahəsində lider mövqeyini möhkəmləndirməkdə əhəmiyyətli bir addımdır.

Açar sözlər: ABB, Audit, Mühasibat, Metodologiya, Bank

GİRİŞ

Azərbaycan Beynəlxalq Bankı (ABB), maliyyə sektorunda özünü təminat altına almış və sektor lideri bir bank kimi mövcud və gələcək nailiyyətlərinin idarə edilməsi üçün müstəsna bir rol oynayır. Bu məqalədə, ABB-nin mühasibat uçotu siyasətləri və audit metodikasının qiymətləndirilməsi mövzusunda əsaslı bir təhlil edəcəyik. [1]

Azərbaycan Beynəlxalq Bankının mühüm mühasibat uçotu siyasətləri, bankın maliyyə əməliyyatlarını və hesabatlarını düzgün və dəqiq şəkildə idarə etməyə, şəffaflığı təmin etməyə, keyfiyyətli hesabatları təmin etməyə, riskləri idarə etməyə və beynəlxalq standartlar və yerli tələblərlə uyğunluğunu əmin etməyə nail olmağı hədəfləyir. İşlədilən mühüm siyasətlər arasında aşağıdakılar yer ala bilər:

- Transparensiya və dəqiqlik siyasəti bankın maliyyə və hesabat məlumatları açıq və dəqiqliklə təqdim edilməlidir. Həmçinin, müştərilər və paydaşlar üçün maliyyə performansını anlamağı asanlaşdıran transparenssiya prinsipləri tətbiq edilməlidir.

- Mühasibat standartlarına uyğunluq siyasəti aparılarkən, Beynəlxalq Mühasibat Uçotu Standartlarına (BMUS) və digər mühasibat standartlarına

tam uyğunluq təmin edilməlidir. Həmçinin, maliyyə hesabatları düzgün formada və təyin olunan mühasibat standartlarına əsaslanmalıdır.

- Risk idarəetmə siyasəti aparılarkən, bankın mühasibat uçotu siyasətləri, maliyyə risklərinin və qeyri-maddi risklərin effektiv şəkildə idarə edilməsini öngörür. Həmçinin, risklərin qiymətləndirilməsi və nəzarət altına alınması üçün sistemə bir yanaşma tətbiq edilməlidir.

- Audit və təhlil tədbirləri siyasəti aparılarkən, müstəqil və daxili audit tədbirləri effektiv bir şəkildə təşkil edilməlidir. [4, 5] Həmçinin, bankın əməliyyatlarının və hesabatlarının təhlili düzgün müstəqil auditorlar tərəfindən həyata keçirilməlidir.

Bu siyasətlər, Azərbaycan Beynəlxalq Bankının mühasibat uçotunu düzgün və effektiv bir şəkildə idarə etməsini və şəffaflığı təmin etməsini hədəfləyir. Bank, bu prinsipləri müştərilərin və paydaşların etibarını qazanmaq və sektorun lideri olmaq üçün strateji fəaliyyətlərinin bir hissəsi kimi dəyərləndirir. [6, 8] ABB-də mühasibat uçotunun təşkilinin əsas prinsiplərindən danışmalı olsaq, Banklarda mühasibat uçotunun aparılması AR qanunvericiliyinə uyğun olaraq formalaşmış bankın uçot siyasəti əsasında həyata keçirilir. Bankın mühasibatlığı müstəqil struktur bölməsidir və ona baş mühasib rəhbərlik edir. Mühasibat əməliyyatları onların yerinə yetirilməsi vəzifə təlimatları ilə müəyyən edilmiş, hesablaşma-kassa sənədləri və digər sənədlərin qəbulu, icrası, nəzarəti ilə məşğul olan bank işçiləri tərəfindən həyata keçirilir. ABB-də mühasibat uçotunun əsaslarını təşkilatlardan, fiziki şəxslərdən pul sənədlərinin qəbulu, düzgünlüyünün yoxlanılması, habelə onların uçotda əks etdirilməsi üçün sənədlərin hazırlanması, hesablaşma sənədlərinin kartotekalarının aparılması və ödənişlərin vaxtında icrasına nəzarəti əhatə edən əməliyyat işi təşkil edir. [1] Bundan əlavə, uçot siyasəti və audit metodologiyası ABB-yə sürətlə dəyişən maliyyə mühitində uğur qazanmağa kömək edir. Bunlar bankın maliyyə məlumatlarının düzgün hesablanması və təhlili üçün zəruri prosedurların müəyyən edilməsini təmin edir. Audit prosesi bankın maliyyə əməliyyatları və audit sistemlərinin auditorlar tərəfindən dəqiq şəkildə yoxlanılmasını və qiymətləndirilməsini təmin edir. Bu, bankın maliyyə proseslərinin şəffaflığını artırır və mövcud riskləri idarə etməyə kömək edir. Mühasibat uçotu siyasəti və audit metodologiyası bankın maliyyəsi ilə bağlı hər hansı problemi müəyyən etmək və həll etmək üçün də zəruridir. Mühasiblər və auditorlar maliyyə məlumatlarının düzgünlüyünü və dolğunluğunu təmin etmək üçün məhsuldar tədbirlər görməlidirlər. Vacib olan odur ki, uçot siyasəti və audit metodologiyası bankın maliyyə fəaliyyətinin qanunvericiliyə və standartlara uyğunluğunu yoxlamaq üçün zəruri alətlərdir. Bu, bankın maliyyəsi ilə bağlı sürprizlərin və risklərin minimuma endirilməsini təmin edir.

Azərbaycan Beynəlxalq Bankı (ABB), effektiv maliyyə idarəetməsi və dəqiqliyin təmin edilməsi məqsədlərinə nail olmaq üçün mühüm audit metodikasını tətbiq edir. Bu metodika, bankın əməliyyatlarını, risklərini və müvafiq təhlükəsizlik tədbirlərini qiymətləndirmək, yoxlamaq və müstəqil auditorlar vasitəsilə müşahidə etmək üçün bir strukturu təşkil edir. [1] Aşağıda, - ABB-nin mühüm audit metodikasının əsas maddələrini qiymətləndirəcəyik:

1. Standartlara uyğunluq - ABB-nin audit metodikası beynəlxalq auditor təlimatlarına və audit standartlarına tam uyğunluğu təmin etməlidir. Bu, maliyyə əməliyyatlarına dair dəqiqliyi və şəffaflığı təmin etmək üçün əhəmiyyətli bir addımdır.

2. Effektiv risk idarəetmə - Metodikası, bankın əməliyyatlarının və proseslərinin risklərinin dəqiq bir şəkildə təhlil edilməsi və idarə edilməsi üçün effektiv bir metodologiyası olmalıdır. Bu, potensial risklərin erkən müdaxilə ilə nəzarət altına alınmasını təmin edir.

3. Daxili təhlil və yoxlama - Audit metodikası, daxili təhlil və yoxlama tədbirlərinin sistemativ olaraq həyata keçirilməsini və audit komitəsinin əhəmiyyətini vurğulamalıdır. Bu, əməliyyatların və proseslərin effektivliyini artırmağa kömək edir.

4. Təcrübə və təmkinlik - Metodikası, auditorların təcrübəsini və təmkinliyini nümayiş etdirməlidir. Maliyyə və texnologiya sahəsindəki dəyişikliklərə dərhal cavab vermək üçün auditorların hazırkı vəziyyətini nəzərə almalıdır.

5. Texnologiya istifadəsi - Audit metodikası, müasir texnologiyalardan faydalanaraq audit tədbirlərini avtomatlaşdırmağa nail olmalıdır. Bu, audit proseslərinin sürətini artırmağa və riskləri daha səmərəli şəkildə idarə etməyə kömək edir.

6. Hesabat və təkliflər - Metodikası, auditorların təhlil və nəticələrini dəqiq şəkildə hesabatlaşdırmağa və təkliflərini təqdim etməyə nail olmalıdır. Bu, bankın əməliyyatlarını və keyfiyyətini yaxşılaşdırmağa yönəlmiş praktik tövsiyələr təmin edir.

ABB-nin daxili audit departamenti, şirkətin effektivliyini, mənfəət məqsədlərini və risklərini qiymətləndirmək üçün əsaslı və vacib bir rol oynayır. Bu departament, şirkətin əməliyyatlarının və maliyyə proseslərinin düzgünlüyünü və uyğunluğunu yoxlamaqla, effektiv və yüksək keyfiyyətli audit işləri təmin edir. Daxili audit, şirkətin idarə olunan proseslərini və keyfiyyət standartlarını müəyyənləşdirir və şirkətin məqsədlərinə nə qədər yaxın olduğunu qiymətləndirir. Hazırkı dövrdə bank bu bölmə üzrə 1 komitə sədri və 2 komitə üzvü olmaqla audit strukturunu müəyyən etmişdir. Bu departament, daxili nəzarət strukturlarının, proseslərin və tədbirlərin şirkətin məqsədlərinə və qanunvericiliyə uyğun olduğunu yoxlamaqla, risklərin

müəyyənləşdirilməsi və azaldılması üçün kritik bir rol oynayır. Audit prosesləri zamanında risklərin və zəifliklərin müəyyən edilməsi ilə şirkətin əməliyyatlarının möhkəmləndirilməsinə və fəaliyyətinin təhlükəsizliyinin təmin edilməsinə kömək edir. Audit zamanı konsolidə edilmiş maliyyə hesabatlarındakı məbləğ və açıqlamalara dair audit sübutlarının əldə olunması ilə bağlı prosedurlar yerinə yetirilir. Prosedurlar auditorun mülahizəsi, o cümlədən konsolidə edilmiş maliyyə hesabatlarında saxtakarlıq, yaxud səhv nəticəsində baş verməsindən asılı olmayaraq mühüm təhriflərin olması riskinin qiymətləndirilməsi əsasında seçilir. Belə risklərin qiymətləndirilməsini həyata keçirərkən auditor şəraitə uyğun olaraq audit prosedurlarının planlaşdırılması məqsədilə müəssisənin daxili nəzarət sistemini həmin sistemin effektivliyi barədə rəy bildirmək üçün deyil, müəssisə tərəfindən konsolidə edilmiş maliyyə hesabatlarının hazırlanması və düzgün təqdim edilməsi ilə əlaqədar olaraq nəzərdən keçirir. Auditə, həmçinin, rəhbərlik tərəfindən tətbiq edilən mühasibat uçotu qaydalarının müvafiqliyinin və irəli sürülmüş mühasibat təxminlərinin əsaslı olduğunun qiymətləndirilməsi, habelə konsolidə edilmiş maliyyə hesabatlarının ümumi təqdimatının təhlili daxildir. Ümumən, Azərbaycan Beynəlxalq Bankının mühüm audit metodikası, bankın maliyyə sistemi və keyfiyyətli əməliyyatlarını dəstəkləyən və təmin edən effektiv bir struktur kimi dəyərləndirilir. [4, 5] Şirkət, dərinlən ətraflı təhlil və daimi təkmilləşdirmə prosesləri vasitəsilə müşahidə altında saxlanılır və müştərilər və paydaşlar arasında ən yüksək səviyyədə etibar yaratmağa nail olmağa davam edir. Əgər Azərbaycan Beynəlxalq Bankının mühasibat uçotu siyasətləri və audit metodikası daha da effektivləşdirilmək üçün əlavə addımlar atmağa nail olarsa, bu bankın inkişafına daha da təkan verəcək və müştərilər və paydaşlar üçün daha yüksək səviyyədə etibar yaratmağa yardım edəcəkdir.

ƏDƏBİYYAT SİYAHISI

- 1.
2. abb-bank.az – ABB rəsmi internet səhifəsi
3. economy.gov.az
4. maliyye.gov.az
5. Auditor fəaliyyəti haqqında Azərbaycan Respublikasının Qanunu, Bakı-2010
6. Abbasov Ə., Məmmədov Z., Rzayev R., Həmişəyeva Ş., Bank işi və elektron bankçılıq, Bakı-2003
6. Banklar haqqında Azərbaycan Respublikasının Qanunu (4 mart 2005-ci il, 6 mart 2007-ci il, 17 aprel 2007-ci il, 19 oktyabr 2007-ci il, 2 oktyabr 2008-ci il, 26 may 2009-cu il və 30 iyun 2009-cu il tarixli qanunlarla qəbul edilmiş dəyişikliklər və əlavələrlə)

M.Haziyev

**EVALUATION OF IMPORTANT ACCOUNTING POLICIES AND
AUDIT METHODOLOGY OF THE INTERNATIONAL BANK OF
AZERBAIJAN
SUMMARY**

Accounting policies and audit methodology of the International Bank of Azerbaijan play an important role in ensuring efficiency and transparency. The bank's accurate reporting and risk management measures help to keep financial transactions under constant control. Accounting policies ensure trust between clients and stakeholders based on the principles of transparency and trust. The audit methodology ensures the effectiveness of independent auditors and the use of modern technologies. Evaluation of these structures is an important step in strengthening the leading position of the bank in the financial field.

Keywords: IBA, Audit, Accounting, Methodology, Bank

M.Назыев

**ОЦЕНКА ВАЖНОЙ УЧЕТНОЙ ПОЛИТИКИ И МЕТОДОЛОГИИ
АУДИТА МЕЖДУНАРОДНОГО БАНКА АЗЕРБАЙДЖАНА
РЕЗЮМЕ**

Учетная политика и методология аудита Международного банка Азербайджана играют важную роль в обеспечении эффективности и прозрачности. Точная отчетность банка и меры по управлению рисками помогают держать финансовые операции под постоянным контролем. Учетная политика обеспечивает доверие между клиентами и заинтересованными сторонами, основанное на принципах прозрачности и доверия. Методика аудита обеспечивает эффективность работы независимых аудиторов и использование современных технологий. Оценка этих структур является важным шагом в укреплении лидирующих позиций банка в финансовой сфере.

Ключевые слова: МБА, Аудит, Бухгалтерский учет, Методология, Банк

Redaksiyaya daxil olma tarixi: 15.01.2024

Çapa qəbul olunma tarixi: 05.02.2024

Rəyçi: Dos., X.C.Əzizova

tərəfindən çapa tövsiyə olunmuşdur